

בבא בתרא קכג עניין: רחל ולא

מענה יחזקאל בראשית מאמר י'

וכבר תמנו על זה מאד, היאך יכולה לאה למעון לרחל "המעט קחתך את אישי" אשר שמסרה נפשה בכדי שלא תוכל להינשא ליעקב, כמבואר בגמ' (ב"ב קכג), דמלכד שזהו פנימה במידת הכרת הטוב, המענה אינה אמת - שרחל לא לקחה את יעקב מלאה אלא אדרבה לאה היא זו שלקחה את יעקב מרחל. וביותר קשה, שנראה שרחל מקבלת מענה זו ולא השיבה עליה כלום.

ויש שרצו ליישב שלא לא ידעה שרחל מסרה את הסימנים, אבל דבר זה אינו מתיישב עם דברי חז"ל המפורסמים בענין כפי רחל בזמן הגלות וז"ל המדרש (הקדמה לאיכה רבה פ' כד): "באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי יעין אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאוותי ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי ומסרתי לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדרב עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי, וגמלתי חסד עמה ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה", ומשמע להדיא דלא ידעה באופן ברור שרחל היא זו המשיבה ליעקב, וא"כ הדק"ל.

ח. ואוסף כאן ישוב נוסף לקושיא זו, ובעומק מתחברים הדברים היטב עם מהלך המאמר:

הנה יסוד מוסד לנו דעיקרי הדברים בעולם אינם במקרה, אלא הכל הוא חלק מהסיבות שסיבבה החכמה העליונה להגיע לדברים אלה. ולדוגמא: אדם הראשון חטא, ומבואר בחז"ל שלולא חטאו היה נכנס לעולם הבא בשבת והעולם היה מגיע לתכליתו. ונראה לכאורה לפי"ז דעתה שאדה"ר חטא העולם נמצא במהלך של "דיעבד" שאינו כפי עיקר התכנית, אלא דכיון שחטא צריך להגיע לתכלית העולם בדרך משנית. אך אם כן, נמצא דכל היות העולם הזה הם במהלך של דיעבד, ומהלך זה כולל את האבות הקדושים, השבטים, משה ואהרן, יציאת מצרים, מעמד הר סיני דוד ושלמה ובי המקדשות, וא"כ כל מהלך עם ישראל עד היום הזה הוא כל כולו מהלך של דיעבד, וזה בודאי תמוה טובא לכל בר דעת.

אלא ברור הדבר, וכן מבואר בדברי השל"ה והלשם דזהו חלק ממה שנקרא בפי חז"ל "נורא עלילה", דודאי כל עיקרי מהלך העולם הזה הוא מכויין מתחילה מפי עליון כפי שיצא לפועל, וכך היתה הכוונה הראשונה שהאדם יחטא ויביא את העולם להיכין שבא. וא"ת הרי היתה כאן בחירה של האדם, ע"ז נאמר: "נורא עלילה על בני אדם". ואלו דברים עמוקים השייכים לנושא הגדול של ידיעה ובחירה שאין כאן מקומם, אך מ"מ ברור שהעולם כפי שיצא לפועל זהו תכלית רצונו יתברך.

ולפי זה נאמר, דאם לאה היא אחת מארבע אמהות, ושמןה יצאו רוב כלל ישראל, ברור הדבר שלא יצא דבר זה במקרה, וטעות לחשוב שאם רחל לא היתה נותנת הסימנים לא היתה לאה נישאת ליעקב, אלא ודאי שלא היתה מועד ליעקב מששת ימי בראשית, אבל מגלגלים זכות ע"י זכאי, ורחל היא זו שזכתה להיות זו המוסרת נפשה בכדי שדבר זה יצא לפועל כפי שיצא. ולו יצויר שרחל לא היתה נותנת הסימנים ודאי שלא היתה נישאת ליעקב עכ"פ, רק היה מתגלגל הדבר בדרך אחרת, שהקב"ה הוא "נורא עלילה על בני אדם" ומסובב הכל כרצונו.

ולפי"ז יש ליישב דזהו מה שטענה לאה לרחל: ודאי זכות גדולה נפלה בחלקך שמסרת הסימנים והקרבת מעצמך לדבר זה, אך מ"מ לא את זו שגרמת לנישואין אלו, וגם בלעדיך היה הדבר יצא אל הפועל לפי שכך הוא רצונו יתברך, וא"כ עתה יש לה טענה "המעט קחתך את אישי", ונראה נכון, ויש עוד להאריך בזה ואכ"מ.